

A Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érem Somogy megyei szülöttei:
vitéz dr. Merész László és Bozsoki János

A Balatontól délre fekvő kies Somogy vármegye hazánk „legeredetibb magyar nemzeti sajátosságokat megőrzött népessége” – ahogyan a 20. század elején Endrei Ákos főgimnáziumi tanár fogalmazott a Borovszky Samu szerkesztette *Magyarország vármegyéi és városai* című nagybecsű sorozat Somogy megyéről megjelent kötetében – nemcsak kiváló tudósokat, művészeket, közéleti embereket, s irodalmunk nagy alakjait adta a hazának, hanem remek katonákat is „termett” ez a varázslatos dombvidék. S itt a régmúlttól kezdődően az 1848/49-es szabadságharcon át nem csak a híres „rossebes” 44-es bakáig tart a sor, hanem egészen a II. világháború vérzivataros időszakáig. A számos esetben név szerint is ismert kiválóságok közül most két honvédtisztet mutatunk be, akik az 1945 előtti Magyarország egyik legnagyobb presztízsű és legritkábban adományozott kitüntetését, a mindössze 1942 és 1945 között létezett Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érmel nyerték el, amelyből nagyon keveset, összesen huszonkettőt (!) osztottak ki a m. kir. Honvédség tagjainak.

*Vitéz dr. Merész László tartalékos hadnagy,
a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érem 3. kitüntetettje*

Merész László 1915. január 17-én született Kaposváron. Édesapja a helyben közmegbecsülésnek örvendő Merész (eredetileg Müllner) József városi iktató, édesanyja Krezsolek Hedvig. 1938-ban szerzett vég bizonyítványt a királyi „József nádor” Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem közgazdaságtudományi karán Budapesten, majd ugyanott doktorált 1940-ben. Az egyetem után a Magyar Nemzeti Banknál dolgozott, először a szolnoki, majd a nyíregyházi fiókhoz került. Közben teljesítette tényleges katonai szolgálatát és elvégezte a tartalékos tiszti tanfolyam I. évfolyamát. Részt vett az erdélyi bevonulásban, amelynek alkalmával, mint karpaszományos tizedes, címzetes hadapród őrmester „az átlagos kötelességteljesítésen túlterjedő munkásságával kifejtett kiváló teljesítményeiért” megkapta a Magyar Bronz Érdemérmel, és az Erdélyi Emlékérmel is. 1940. november 20-án tartalékos zászlóssá

Merész László

nevezték ki a páncéljárműves csapatnál. 1941 áprilisában a délvidéki hadjárat idején ismét a harctérre került, amiért a Délvidéki Emlékérmét tűzték a mellére Magyarország Szovjetunió elleni hadba lépése után biztosan a nyíregyházi m. kir. 1. honvéd lovasdandár páncélos zászlóaljánál teljesített szolgálatot, mint páncélgépkocsi szakaszpáncsnok. A Gyorshadtest kötelékébe beosztott seregetest július elejére fejezte be felvonulását a hadműveleti területre. A Bug folyó irányába nyomult előre, amit a hónap végén elért, majd át is kelt a folyón. Ezekben a napokban törték át a német és magyar erők az úgynevezett Sztálin-vonalat és kerítették be a szovjet Délnyugati Front 6. és 12. hadseregeinek mintegy 25 hadosztályát Umany (ma Ukrajna, Cserkasszi Terület) térségében. A Vattay Antal tábornok parancsnoksága alatt álló 1. lovasdandár a bekerített szovjet csapatoktól délre helyezkedett el, és a keleti irányban támadó saját 1. gépkocsizó dandár és a német LII. hadtest szárnyait biztosította.

1941. augusztus 6-án reggel 8 órakor dr. Merész László zászlóst az istentiszteletről hívták ki, majd fél órával később azt a parancsot kapta, hogy hajtson végre felderítést északi irányba a szovjet csapatok felé. Merész zászlós három „Csaba” típusú páncélgépkocsiból álló felderítő szakasszal indult az akcióba. A szintén felderítésre rendelt kerékpáros szakasz nem volt a találkozási ponton, így Merész egyik páncélgépkocsiját hátrahagyva folytatta az útját. Elhaladt a német 257. gyaloghadosztály törzse és annak erdő szélén pihenő vonatalakulatai mellett, majd továbbra is északi irányba tartva hirtelen az erdei úton dél felé vágató lovasságba ütközött. Merész először azt hitte, hogy román alakulattal találkozott és a „Csabából” kihajolva németül szól hozzájuk. A másik páncélgépkocsi szlovákul tudó vezetője, Kosec tizedes kiáltott át, hogy: „Zászlós úr! Ezek oroszok.” Merész azonnal tüzet vezényelt és a páncélgépkocsik géppuskái rendet vágtak az orosz lovasság között. Merész zászlós közben pisztollyal kényszerített két vöröskatonát, hogy szálljanak be gépébe, mivel feltétlenül foglyot akart ejteni. Merész a két fogollyal visszatért a német alakulathoz, ahol az említett tizedes segítségével kihallgatták őket. Kiderült, hogy három lovasszázad kereste a kitörés útját és ebből az élen haladó első kettőt tartóztatták föl.

Miközben a németeknél elrendelték a riadót, Merész zászlós jelentése szerint a következő történt: „10 óra után sikerült a Golovanevszktól [ma Holovanivszk, Ukrajna, Kirovohradi Terület – a szerző] délre eső műút mentén, az erdősávától délre eső területen két kozák századot meglepni és azt hatalmas veszteséggel szétszórni”. Merész ezután visszafordult az erdő irányába és orral észak felé fordulva helyezkedett el két kocsijával. Hamarosan gépkocsioszlopot vett észre, amely gyanútlanul vonult déli irányba. A fák közé rejtőzött páncélgépkocsikat a szovjetek nem láthatták, így Merész közvetlen közelből vezényelt tüzet. Az első két tehergépkocsi azonnal megállt, a többi pedig vagy nekik ütközött vagy az útszéli árokba csúszott. A „Csabák” az út mentén folyamatosan mozogva mind géppuskájukból, mind nehézpuskájukból tűz alatt tartották a tehergépkocsikat és az arról leugráló lövészeket. Az ellenség próbálta rendezni sorait, de Merésznek sikerült visszaszorítani őket, közben rádión újabb jelentést adott a dandárnak: „kb. 20 gépkocsin szállított orosz gyalogságot si-

került meglepetésszerűen megtámadni és megsemmisíteni valamint az erdőből szétbontakozva előnyomuló csapatokat visszavetni”.

A pillanatnyi erőfölény viszont azonnal megszűnt két szovjet harcokcsi feltűnésével. A „Csabák” fegyverei természetesen nem versenyezhetek a páncélosokkal és komolyabb kárt sem tettek bennük, ennek ellenére azonnal felvették velük a harcot. Merész kocsija hamarosan találatot kapott, minek következtében az árokba csúszott, vezetője, Toldi Ferenc őrzető pedig súlyos szemsérülést szenvedett. Miután az egyik harcokcsit periszkópjának kilövésével sikerült megvakítani, a páncélosok elhagyták az ütközet helyszínét. A két páncélgépkocsi mindaddig folytatta a tüzelést, amíg lőszerre tartott. Merész kb. 11.30-kor adta le harmadik jelentését az addigi eseményekről és arról, hogy a kifogyó lőszer miatt megkezdte a visszavonulást. A Moldovkánál (ma Ukrajna, Kirovohradi Terület) hátrahagyott páncélgépkocsi az időközben beérkezett kerékpáros századdal megsemmisítette az átszivárgott szovjet erőket.

A későbbiekben kiderült, hogy a támadást a bekerített szovjet 6. hadsereg parancsnoka, Ivan Nyikolajevics Muzicsenko altábornagy rendelte el a kitörés végrehajtása céljából, s aki végül a németek fogságába esett. A Kárpát-csoport korabeli harcjelentése erről így írt: „Fogolyvallomások szerint az orosz 6. h[a]dt[est]. [helyesen: hadsereg – a szerző] p[arancsno]k-a vezette volna a kitörést. H[arc]á[llás]p[ont].-ja alig 600 m-re lett volna a p[án]c[él]g[ép]k[ocsi]. szak[asz]. beavatkozása helyétől. A pcgk-k hatása borzalmas volt (lelőtt orosz lovak, szétlőtt g[ép]k[ocsi]-k, orosz hullák tömege). A pcgk-k 12.000 g[é]p[uska]. és 720 n[ehéz]pu[ska]. lövést adtak le.”

A szovjet kitörés megghiúsulása egyértelműen Merész zászlós gyors, határozott fellépésének volt köszönhető. Az orosz támadás veszélybe sodorhatta volna a közeli német alakulatokat és az 1. lovasdandár egységeit is. A fent említett jelentés így méltatja az eseményeket: „Különösen kiemelkedett a bevezető harcokban a magyar páncélgépkocsi szakasz Merész zászlós parancsnoksága alatt végrehajtott kiváló működése. Akadályt nem ismerő támadásával megrendítette az ellenséget, lehetővé tette a lovasdandár zömének északra való bevetését, mellyel viszont a dandár parancsnok olyan döntő hatást ért el, hogy az oroszok az erdőöv és vasútvonal délre eső területén már nem merték folytatni további előretörésüket. A magyar lovasdandár beavatkozása a németek részére igen válságos helyzetet egyensúlyozott ki és időt biztosított a német hadosztályok tervszerű csoportosulásához. Ezek támadása kb. 18 óra körül érvényesült és két napi ádáz küzdelem után újabb győzelemmel, az umani gyűrű teljes bezárásával végződött.”

Az egészen kiemelkedő haditényt a Német Birodalmi Rádió „Duna” adója (Donausender) már az eseményt követően folyamatosan ismételte, de Merész látható elismerésekkel történő honorálása sem váratott sokáig magára. Először is a hadított napjával, de 1941. szeptember 1-jei ranggal soron kívül tartalékos hadnaggyá nevezték ki, majd a kormányzó ugyanazon esztendő október 9-én a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét a hadiszalagon, kardokkal adományozta részére. A szövetségektől a Német Vaskereszt II. osztályát kapta, végül pedig 1944. január 28-án a Mária

Terézia Katonai Rend káptalanjának javaslatára a m. kir. Honvédség 3. tagjaként a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érmét adományozták számára. A kitüntetést Horthy Miklós személyesen tűzte fel a mellére, az adományozást kihirdető *Honvédségi Közlöny* pedig így írt róla: „az 1941. évi augusztus 6-i Golovanevszk-i ütközetben az ellenség előtt tanúsított kimagaslóan vitéz és önfeláldozó magatartása elismeréséül, amikor is mint felderítőosztag parancsnok, saját erejét messze túlhaladó orosz erőket szétvert és további erőket feltartóztatott, miáltal egy pihenő német magasabb parancsnokságot és ennek vonatát megmentette a rajtaütéstől és megakadályozta egyben az egyik seregtestünk oldalát és hátát fenyegető támadást”.

Dr. Cserniczky László hadapród őrmesternek, az akcióban részt vevő másik „Csaba” parancsnokának a Magyar Nagy Ezüst Vitézségi Érmét, a legénység többi tagjának pedig a Magyar Bronz Vitézségi Érmét adományozták. Merész 1942. szeptember 14-én saját jogon nyert felvételt a Vitézi Rendbe.

Merész hadnagy 1944 őszén, mint a 3/III. harckocsi zászlóalj egyik századparancsnoka a magyarországi harctéren küzdött, mely időszakról személyét illetően igen kevés adat áll rendelkezésre. Amikor alakulata nyugat felé átlépte a magyar határt, családját is kitelepítette az Ostmark területére. Itt érte őket a háború vége az amerikai zónában. Merész László a nélkülözések közepette sem vált meg a nagy becsben tartott Magyar Tiszti Arany Vitézségi Éremtől. Az érmet a szalagjáról levette és felesége a nyakláncára fűzve elrejtve viselte, ezért látható így mai formájában is, szalag nélkül. A család 1947 májusában tért haza. Akkor még úgy volt, hogy hamarosan a családfő is követi őket, de ez a Magyarországon bekövetkezett politikai változások miatt már nem valósulhatott meg. A családot B-listázták, lakásukba egy államvédelmi tisztet költöztettek.

Merész közben Angliába utazott, ahol megkereste az angol hadsereg és felajánlották neki, hogy felveszik a hivatásos állományba őrnagyi rendfokozatban. Ő ezt nem fogadta el azzal indokolva, hogy alapvetően nem katona, csak a hazája érdekében fogott fegyvert és most már szeretne a civil életben elhelyezkedni. Angliában 1951-ig maradt, ott kórházban, később szénbányában dolgozott. Ekkor bátyja, a honvédségben tartalékos főhadnagyi rendfokozatot elért, és a keleti harctéren sikeres partizánvadász-parancsnok hírében álló Merész Miklós hívására Ausztráliába utazott, ahol eleinte villamoskalauzként, majd gumigyári munkásként küzdött a megélhetésért.

Tanult szakmájában – közgazdászként – csak az emigrációval történő kapcsolatfelvétel után sikerült elhelyezkednie. Magyarországra először 1975-ben tudott hazatérni. Magyar állampolgárságát mindvégig megtartotta. 1997. november 13-án halt meg Ausztráliában Gold Coaston, kívánsága szerint hamvait hazahozták, és édesanyja mellé temették el Kaposváron.

Egykori szülőháza helyén ma a Magyar Államkincstár épülete áll a Rákóczi téren, amelynek falán 2006-ban márványtáblát helyeztek el, ahol személyéről, helytállásáról évről-évre megemlékeznek.

*Bozsoki János hivatásos hadnagy,
a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érem 7. kitüntetője*

Bozsoki János 1918. április 3-án született a Somogy megyei Nagybjajomban. Szülei, Bozsoki János és Bánfi Anna paraszti származásúak voltak, és a nagyközségben is földműveléssel foglalkoztak. Az elemi iskolát szülőfalujában végezte, de középiskolába már Kaposvárra járt. A Somssich Pál Reál-gimnáziumban letett érettségije után Nagybjajomban kapott állást. Kiváló szervező-készségének köszönhetően munkája mellett létrehozta a helyi sportkör labdarúgó szakosztályát, amelynek bevonulásáig vezetője is volt. Jogásznak készült a szegedi egyetemen, ahol négy szemesztert el is végzett sikeresen, amikor megkapta behívóparancsát.

Ennek eleget téve 1940. december 1-jén vonult be tényleges katonai szolgálatra a kaposvári m. kir. 10. tábori tüzérosztályhoz. A tartalékos tiszti tanfolyam I., majd II. évfolyamát (bemérő tiszti tanfolyam) elvégezve hadapród őrmesterré léptették elő. A mozgósított 2. hadsereg részeként, az osztályból 10. könnyű tüzérezredde szervezett alakulatával a pécsi IV. hadtest 10. könnyű hadosztályának kötelékében került ki szovjet hadművelleti területen. Csapattesténél, mint bemérő, később a gyalogsághoz vezényelt összekötő tisztként szolgált.

Első sebesülését még 1942 nyarán Korotojaknál, a hídfőcsaták egyikénél szenvedte. A tüzérségnél tartalékos zászlóssá nevezték ki 1942. október 1-jén, s ezt követően jelentkezett próbaszolgálatra, amely az akadémiát nem végeztek számára a hivatásos állományba vétel „előszobájának” számított akkoriban. Harctéri ténykedéséért még legénységi állományúként terjesztették fel a Magyar Bronz Vitézségi Érmre, amelynek adományozását 1943. február 17-én hirdették ki, valamint megkapta a Tűzkereszt I. fokozatát is, amelyre a háború végéig összesen három sebesülési pánt került fel.

A 2. hadsereg doni pusztulása után, 1943. március 2-ától a pécsi IV. légvédelmi tüzérosztály állományába került, ahonnan Bázakerettyére az olajkutak oltalmazására vezényelték. Itt teljesített szolgálatot 1944. április 2-áig. Innen irányították át – önként jelentkezés alapján – rohamtüzér tanfolyamra. A tanfolyam elvégzését követően az új felállítású szigetvári 10. rohamtüzérosztályhoz került. Osztályát a mozgósítás után 1944. szeptemberében az erdélyi hadszíntéren vetették harcba. Bozsoki

Bozsoki János

ütege, a magyar gyártmányú 40/43 M. Zrínyi rohamtarackokkal felszerelt 10/2. rohamtüzér üteg először a Székelyföldön, az Űz völgyében került bevetésre, és szeptember 21-én, kemény harcok után érkezett be Kolozsvárra, ahonnan hat hadra fogható lövegével Tordára vezényelték a 10/1. üteg leváltására.

A szeptember 22-i sorsdöntő eseményekre Bozsoki János így emlékezett vissza: „Rettenetes tüzérségi és aknavető tűz hangzavarára ébredtünk. A védőkörlet parancsnoka tájékoztatott minket, hogy az orosz nagyszabású támadást indított több hadosztálllyal, páncélosok támogatásával. Arcvonalunkat több helyen áttörték és támadásuk súlya Torda észak-keleti széle közelében lévő Sósfürdő felé irányul. Ha ezen, a páncélosok részére legalkalmasabb területen sikerül áttörniük, úgy Torda menthetetlenül bekeríthető. A rohamtüzérek feladata, a Sósfürdőbe levezető útnál a páncélosok megállítása volt. Az üteparancsnokot, mint összekötőt visszatartották, így átvettem a 2. szakasz felett a parancsnokságot és szakaszparancsnok társamat Cz. hadapródot útközben tájékoztatva, azonnal elindultunk a 6 rohamlövegünkkel a sósfürdői völgybe. Beérkezve a teknőalakú völgybe az ellenség felé vezető mélyen bevágott úttal szemben, annak betorkolásától kb. 400 méterre félkörben foglaltunk készenléti állást. Rohamlövegeink leplezését a bokros, gazzal fedett terep kiválóan elősegítette. Mivel semmi jel nem mutatott az ellenség közeledtére, volt időm lövegvezetőimnek a részletes eligazítást kiadni, a célelosztást megbeszélni, melynek lényege volt, hogy a támadó harckocsikat olyan közel engedjük, amennyire csak lehet.

Idegölő percek teltek el, habár nem tartott soká amikor feltűntek a peremvonalon az első T-34-esek és lassan megindultak az úton lefelé. Minden ideg szinte a szemekben összpontosult. Már több mint tíz harckocsi volt megfigyelhető a bevágott úton, nyugodt ütemben közeledtek. Nyilván biztosak voltak abban, hogy nagyobb magyar harckocsi erők, úgy sincsenek Tordán. Már csak 300 méterre voltak, a völgytől, majd 200-ra, ... szinte egymás szívverését hallottuk. Már csak 100 méter, az egész olyan lassúnak tűnt. Már kinyitottam a számat, hogy a gégemikrofonba bemondjam a tűzparancsot-, de még vártam... már csak 50 méter... most... tűz! – Ebben a pillanatban megindult a pokol. A jól begyakorolt kezek olyan eszeveszett gyorstűzbe kezdtek, hogy pár pillanat múlva semmi sem volt látható az úton a sok becsapódás okozta por-és füstfelhőtől.”

A harcfeleladat teljesítése után Bozsoki zászlós egy rohamlövegével előre törve felmentett egy felderítő, zászlóalj-erejű harccsoportot, amelyet egy magaslaton a szovjet csapatok zártak körül. Ugyanekkor azonban hátrahagyott öt Zrínyijét harckocsi-támadás érte. A szovjet csapatok erős gyalogsági tüzében csak a sötétedés beállta után tudott elindulni egyedül, kúszva a rohamlövegek felé.

„Az oroszok nem vettek észre és így minden különösebb esemény nélkül elértem az első Zrínyit, amely alól emberi nyöszörgést hallottam. Szolnok szakaszvezetőt, lövegvezetőt találtam ott súlyos sebesülten. Mivel a löveg hasznavehetetlen volt, vállamon cipeltem a következőhöz, belemásztam, benne csak a vezető és az irányzó holttestét találtam. Reménykedve megnyomtam az indítógombot és szinte csodával határos, a motor duruzsolni kezdett. A motort járva hagyva átkúsztam a mindin-

kább erősödő holdfényben a másikhoz, melyet teljesen összelöve találtam, négy halottal. Cz. hadapród lövege következett, ő és egy kezelő hiányzott, másik kettő holtan bent volt. Szinte felordítottam az örömtől, amikor ennek motorja is beugrott. Végül az ötödik lövegnél találtam az első lényt, aki „ki az” kérdéssel fogadott. R. örvezető volt súlyos lábsebbel, azon kívül még egy eszméletlen, de élő bajtársat találtam ott. Mind a három bajtársamat kúszva a menetképes rohamlőveghez vonszoltam és R. örvezető segítségével az eszméletleneket is sikerült a kocsiban elhelyezni.

Szegény halott bajtársamnak, a kocsi volt vezetőjének lába megmerevedve sajnos annyira beszorult a pedálok közé, hogy csak erőszakkal tudtam volna eltávolítani, ezt nem akarva kénytelen voltam beleülni hősi halott bajtársam ölébe, és úgy vezetni a rohamlőveget, mert hisz minden pillanat veszteség, életünkbe kerülhetett volna. A nagyobb védettség miatt kénytelen voltam a rohamlőveg elejét az ellenség felé hagyni, így hátrafelé teljes gázzal elindultam az út felé. A motorzúgás és mozgás természetesen kiváltotta az ellenség tüzét, de hála istennek csak gyalogsági fegyverek tüze volt. Már kezdtem örülni, hogy minden rendben megy, és végre kikerülhetek a segítségre szoruló bajtársaimmal a nem éppen kellemes ellenség közeléből – amit csak az tud értékelni, aki maga is időzött sötétben két vonal között – amikor nagy zökkenővel megállt a rohamlővegem. Kénytelen voltam a hátsó nyíláson kibújni a lövegből és kétségbeesve állapítottam meg, hogy a rohamlőveg felfeküdt az országot széles teknő alakú árkában. Se előre, se hátra. Nem volt más megoldás, mint elővettem a két emelőt és sötétben fekvé guggolva felemeltem a 33 tonnás szörnyet. Utána ismét indítottam majd harmadik sebességgel ki akartam ugratni... leálltunk ismét emelni kellett, amíg végül is a második próbálkozásra szerencsésen kimáshattam a majdnem vesztünket okozó árokból. Hamarosan elértem a peremvonalat, ott a sebesülteket átadtam a gyalogos bajtársaknak, értesítettem a rohaműteget, csak egy korty vizet ittam és máris futottam a másik lövegért, nehogy a pár száz méterre lévő oroszok azt birtokba vegyék. De ezek nagyobb erőt sejtve ezt nem tették. Elérve a löveget, az alapgázzal duruzsoló motor ismert hangja új erőt öntött belém. Most már jobban vigyáztam az út árkára és húsz perc múlva ezzel a rohamlőveggel is a peremvonal mögött voltam.

Hátra érve a hadosztály gyalogsági parancsnok harcálláspontjára, jelentettem a napi eseményeket melyért mindnyájunk elismerését kaptam, majd beérkező osztályparancsnokkal megbeszéltük a még ottmaradt három menetképtelen rohamlőveg kimentését a benne lévő hősi halott bajtársakkal együtt.

Egy vállalkozó csoportot állítottunk össze S. hadnaggyal az 1. üteg négy rohamlővegéből, az én felderítőkkel beérkezett ép rohamlővegemből és huszonöt gyalog harcoló rohamtüzérből. A vállalkozó csoport elérve a peremvonalat, megállapította, hogy a rohamlővegeket még nem robbantották, de az oroszok előzőnlőtték már az egész völgyet. Tehát gyerünk... lassan, nagy lövöldözéssel, főleg 10,5 cm-es repeszgránátokkal teleszórva a terepet elértük a lövegeinket. S. hadnagy vontatóláncra vette a használhatatlan három löveget, mi pedig két rohamlőveggel és a gyalog vállalkozókkal sündisznóállás-szerűen biztosítottuk a nehéz műveletet. Végre meg-

indultak a vontatmányok a nehéz terepen, de az ellenség is mind közelebről lövöldözött, sőt csak egy éber tizedesnek volt köszönhető, aki észrevette, hogy a nagy zajban egy orosz csoport észrevétlenül el akarta vágni a visszafelé vezető utunkat. Erre lekapcsolva a »dögöket« mind az öt rohamlöveg váratlan támadásával szétszórta a bekerítőket, közben mi meg a lekapcsolt »dögöket« védelmeztük, mert egy kisebb ellenséges csoport meg akarta kaparintani azokat. A gyalogharc öt bajtársunk életébe került és magam is megsebesültem.”

Bozsoki János próbaszolgálatos zászlós ezzel a haditettel érdemelte ki a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érmét a m. kir. Honvédség 7. tagjaként, amelyet a kormányzó 1944. október 12-i legfelsőbb elhatározásával adományozott számára.

Osztályának előljáró seregteste, a nagyváradi 25. gyaloghadosztály harctudósítása így örökölte meg a bátor rohamtüzér zászlós tordai harctevékenységet: „1944. szeptember 22-én 8 h-kor eddig nem tapasztalt hatalmas tüzéségi tüzelőkészítés után, az ellenség Sósfürdő irányába újból megindítja nagy támadását. Szűk kiterjedésben 50 db T-34-es harckocsival, két szovjet lövészhadosztály, ettől keletre Egerbegynél a 4. szovjet gárdahadosztály, balszárnyon egy román hadosztály részei támadtak. A helyzet a déli órákban ismét válságossá válik. A hadosztály lényegében kettészakadt és a hézagban csak a 2. páncélos hadosztály leharcolt részei fejtenek ki szívós ellenállást. A 25. gy[alog]. hadosztály csapatainak véres közelharcokban sikerült megakadályozniuk Torda város elfoglalását. Ezen a napon Tordát és így az általános erdélyi helyzetet harmadszor menti meg a hadosztály. A harcok elkeseredett voltára jellemző, hogy a két magyar hadosztály ezen az egy napon kb. 10 000 főt kitevő véres veszteséget szenvedett. Ehhez az eredményhez és így a hadosztálynak október 8-ig való kitartásához nagyban hozzájárultak a hős 10-es rohamtüzérek, a hősök élén Bozsoki János p[róba]sz[olgalatos]. zászlóssal.”

Bozsoki zászlóst további bevetések után, 1944. október 15-én történt újabb sebesülése következtében Budapestre szállították, ahol kórházi ápolásban részesült. A főváros körülrzése a budai sziklakórházban érte. A 10. rohamtüzérosztály Budára érkezésekor még sebesülten csatlakozott az ütegéhez. Az osztály-, majd az ütegpáncsnok harcképtelenné válásakor begipszelt karral is átvette a rohamtüzérosztály vezetését. Közben visszamenőleges hatállyal, 1943. november 1-jével kinevezték hivatásos hadnaggyá, s egyúttal a légvédelmi tüzéség állományából áthelyezték a tábori tüzéséghez.

1945. január 12-én parancsnoki gépkocsiját aknagránát-találat érte, ekkor ismét, immáron súlyosan megsebesült. Sérülését a Budai Vár alatti sziklakórházban kezelték, itt került szovjet hadifogságba. A háború befejeztével átadták az újonnan megalakult magyar haderő debreceni honvédkórházának. Innen került haza, de teljes gyógyulásáig nem szerelték le.

A kaposvári 12. honvéd kiegészítő parancsnokság állományába került, ahol 1945. október 12-én „igazolták” hadnagyi rendfokozattal. Feltehetően debreceni kórházi tartózkodása alatt ismerkedett meg az ottani illetőségű Bota Ilonával, akit 1946. október 26-án feleségül vett.

Végül 1950. február 17-én szerelték le a honvédség állományából, s ezzel ért véget az eseményekben rendkívül gazdag katonai pályafutása.

Bozsoki már 1945. októberétől politikai szerepet vállalt Kaposváron. Tagja lett a Független Kisgazda Pártnak, majd a szervezet Somogy megyei titkárává választották. Kommunista nyomásra 1947-ben kizárták a pártból. A HM Katonapolitikai Osztály nyomozói folyamatosan zaklatták politikai meggyőződése miatt, majd 1948-ban letartóztatták és megpróbálták besúgónak beszervezni. 1949-ben és 1950-ben néhány napig az ÁVH foglya volt, utóbb már Budapesten az Andrássy út 60-ban. Látszólag megtört és elvállalta a szerepet, de az első adandó alkalommal – 1950-ben – elhagyta az országot.

Svájcba emigrált, ahol 1951-ben politikai menedékjogot kapott. Segédmunkásként kezdett el dolgozni, majd villanyszerelő lett, később egy kémiai laborban helyezkedett el. Folyamatosan tanult, és így mint technikus az Oerlikon-Bührle fegyvergyártó cég tervező részlegébe került. Később befejezte mérnöki tanulmányait, és a svájci–német közös fejlesztésben készült COBRA páncéltörő rakéta rendszer egyik fő irányítója volt. A cég hivatali struktúrája szerint Bozsoki 1970-ben az aknavetőkkal és páncéltörő fegyverekkel foglalkozó vezetőmérnök volt. A rakéták harci fejének és indítószervezetének tökéletesítése a továbbiakban is komoly technikai tudást igényelt, így Bozsoki János az 1984. évi nyugdíjazásáig a COBRA páncéltörő rakéta gyártásának projekt-főnöke maradt.

Bozsoki az emigrációban is rendkívül aktív társadalmi életet élt. Az 1956-os forradalom után sokat segített a menekült magyarok svájci beilleszkedésében, életfeltételeik megteremtésében, lakáshoz és munkához jutásukban. 1958-ban átvette a már létező Zürichi Magyar Egyesület irányítását, amelynek sokáig ügyvezető elnöke volt. Kezdeményezésére alakult meg a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör, abban, mint főtitkár, későbbiekben pedig vezetőségi tagként ténykedett. Szintén alapító tagja volt a Svájci Keresztény Magyar Munkavállalók Szövetsége elnevezésű szervezetnek, amely a gyakorlatban mint magyar szakszervezet működött. Mint a szövetség sajtófelelőse alapította meg a *Svájci Magyar Hírmondó* című újságot, amely a nyugati emigráció egyik legjelentősebb lapjává vált. 1970 óta tagja a Vitézi Rendnek, amelynek 1985–1993 között törzskapitánya volt. Számos nemzetközi magyar szervezet munkájában is részt vállalt, így az Európai Szabad Magyar Kongresszus, a Szabadföldi Magyarok Világkongresszusa, a Magyar Nemzeti Világtanács tagja és – részben – alapító tagja volt. Aktív részese volt a különféle bajtársi szervezeteknek is, mint a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége, Doni Bajtársak Köre és a Rohamtűzér Bajtársi Kör.

Az egypártrendszer megszűnése után a Honvédelmi Minisztérium Rehabilitációs Bizottsága, a Magyar Köztársaság svájci nagykövetének javaslatára a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere 1991-ben Bozsoki Jánost elsőként főhadnagyi rendfokozatba, majd 1993-ban alezredessé léptette elő. A Magyar Köztársaság Elnöke 1993. május 28-án „A magyarság érdekében, a svájci magyarság körében kifejtett áldozatos munkássága elismeréseként” a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztike-

resztje kitüntetését adományozta részére. Bozsoki János 2009. november 16-án hunyt el Zürichben, ott is helyezték örök nyugalomra a Schwandenholz temetőben.

Szülővárosa 2016-ban posztumusz a „Nagybajom város díszpolgára” címet adományozta részére. Öt évvel később civil kezdeményezésre neve és rövid életrajza kikerült a Somssich-Táncsics Gimnázium Baráti Köre Egyesület Oltalom Alapítványának honlapjára, mint az iskola egykori neves diákja.

Emlékére a nagykanizsai Huszár András, amatőr történetkutató kezdeményezése alapján Nagybajom Város Önkormányzata a Polgármesteri Hivatal falán emléktáblát helyezett fel. A közadakozásból megvalósult emlékhely ünnepélyes felavatására 2024. november 17-én került sor.

Források

HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár, Kárpát-csoport csapatanyag
HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Központi Irattár, Bozsoki János 6757 sz. tiszti személyi okmánygyűjtője

Szakirodalom

CSÁNKI Dezső Dr. (szerk.) (é. n.), *Somogy Vármegye*, Budapest
ILLÉSFALVI Péter–KOVÁCS Vilmos–MARUZS Roland (2011), *Vitézségért, Szeged*
36. számú *Honvédségi Közlöny*, 1940. november 18.
7. számú *Honvédségi Közlöny*, 1941. február 17.
43. számú *Honvédségi Közlöny*, 1941. szeptember 16.
48. számú *Honvédségi Közlöny*, 1941. október 21.
48. számú *Honvédségi Közlöny*, 1942. november 24.
49. számú *Honvédségi Közlöny*, 1942. december 1.
9. számú *Honvédségi Közlöny*, 1943. február 17.
5. számú *Honvédségi Közlöny*, 1944. február 3.
Hadak Útján, 1953. augusztus–október
Hadak Útján, 1954. április
Magyar Közgazdaság, 1938. december 8.
Uj-Somogy, 1944. február 7.

Internetes és egyéb források

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPV2-PNY?i=332&cc=1452460>
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPV2-PNY?i=332&cc=1452460>
<https://somogyiertekek.hu/somogyi-ertekek/dijazottak/bozsoki-janos-hadnagy-1918-2009-eletmuve-es-katonai-palyaja.html>
Bozsoki János Herczeg Imre nagybajomi lakosnak írott levele
Herczeg Imre nagybajomi lakos közlése
Dr. vitéz Merész László családi hagyatéka
Ifj. Merész Lászlónak édesapjáról 2001 tavaszán és 2010. július 28-án adott nyilatkozatai
Simonffy Tibor tartalékos pán célos zászlós közlése 2009. augusztus 5-én